

M A T E R I A.
TENTAMINIS. PVBLICI.
E. R E. N V M A R I A.
A R T E. S C V T A R I A.

E T.

H V N G A R I A E.
V E T E R I S. A C. N O V A E.
H I S T O R I A.

Q V O D.

I N L V S T R I S S I M I.
P R A E N O B I L E S. N O B I L E S.
S V P R E M A E. G R A M M A T I C E S.
C L A S S I S.

A D O L E S C E N T E S. S T V D I O S I.
S V B I T V R I. S V N T.
I N. A L M A. A R C H I E P I S C O P A L I.
S O C I E T A T I S. I E S V.
V N I V E R S I T A T E. T I R N A V I A E.
A N N O. C I O. I O C C L X I X.

T I R N A V I A E,
T Y P I S C O N L E G I I A C A D E M I C I S O C I E T A T I S J E S V,
A N N O V T S V P R A.

INLVSTRISSIMVS. COMES.
IOSEPHVS. BERÉNYI. DE KARÁNC S BERÉNY. E. R. A. E. N. C.

INLVSTRISSIMVS. COMES.
THADAEVS. BERÉNYI. DE KARÁNC S. BERÉNY. E. R. A. E. N. C.

INLVSTRISSIMVS. LIBER. BARO.
IOSEPHVS. LVSINSZKI. DE REGLICZ. E. R. A. E. N. C.

INLVSTRISSIMVS. LIBER. BARO.
FRANCISCVS. XAV. VÉCSEL DE EADEM. ET. HAINÁCSKÖ.
E. R. A. E. N. C.

INLVSTRISSIMVS. LIBER. BARO.
IOSEPHVS. AMADE. DE. VÁRKONY. E. R. A. E. N. C.

ANDREAS. SZÖRÉNY. E. R. A. E. N. C.
FRAN. XAV. MATHÉNY. DE KESSELLŐ KÖ. E. R. A. E. N. C.
PETRVS. RADOVICS. DE NAGY EMÖKE. E. C. N. S. A.

IOANNES. NEP. KRASCSENICS. DE ÉTE. E. R. A. E. N. C.
IOANNES. NEPOMVCENV S. DÉVAL. DE EADEM.

LADISLAVS. KAIDOC SI. E. R. A. E. N. C.

GABRIEL. KÉSMÁRKI.
IOSEPHVS. DIOSZÓGHI. E. C. N. S. A.

IOANNES. BOZINKAI. E. C. N. S. A.

IOSEPHVS. BROGYÁNI.

LADISLAVS. HEGYI.

IOSEPHVS. MATÉFFI. E. R. A. E. N. C.
FRANCISCVS. FARKAS. E. C. N. S. A.

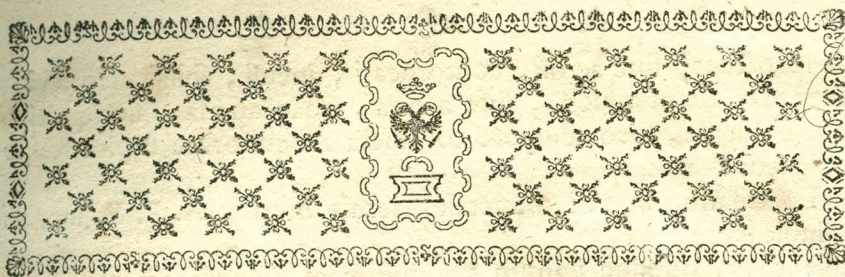
IOSEPHVS. TVROCZI.

FRANCISCVS. OSZTERMAIER.

FRANCISCVS. MESZDORFFER.

STEPHANVS. ZIGOVINYI.

Q V A E S T I O N E S.

E. RE. NUMARIA. VETERVM.

Quid utilitatis rei numariae, scutariae artis, ac heraldicae scientia iuuentuti adfert?

Num cognitio veterum alphabeti ad numismaticam doctrinam praeferat?

Vnde numus, numisma, moneta, pecunia suum traxere nomen?

Quae origo, quae forma, quae materia numerorum?

Quae de auctore monetae scriptorum sententiae?

Quid Talei de numis formae quadratae sentiendum?

Qui veterum, qui recentium nomine conpellantur?

In quot ordines, classesue dispartiantur a vetustatis peritis?

Qui venustate, ac aetate transcendunt Romanos?

Quae species aeris romanis aereis seruiebat?

An & e ferro, plumbo, massa Corinthiaca, corio procusi?

Quid massae Corinthiaca nomine intelligendum?

Qui Imperatorii numi, Consulares, regales, urbici?

Num priuati cuiuspiam effigie, cerisue florente inperio insigniti?

Quam apud Romanos consecuti adpellationem?

Cur navis, pecudes in numis insculptae?

Quis Romanorum primus notas inpressit?

Quando aurum, argentum item signari coepit?

Quid numi pelliculati, incrustati, subaerati, serrati?

Quam aetatem tulere?

- Qui incoctiles, siue aerofi, contorneati, incusi, solidi, scortei?
Quae pars numi aduersa, siue antica, quae auersa, siue postica?
Quid Diadema, quo tempore eo cincta Augustorum capita scalpebantur?
Quid Romanorum viri monetales ternis literis, A. P. F. inpressis indicauere?
Quae leges, quodue signum vetustissimam dignoscendi monetam, veram item ab adulterina?
Quae diuisio secundum molem, ac magnitudinem?
Quid as, semis, vncia, denarius, sextans, quadrans, triens. &c.
Quid Augustorum de festertiis animaduertendum?
An & a prouincia numi percussi?
Quae mens historicorum de tempore, quo veteres desiuere?
Quis eorum sensus optimus, ac vero proximus?
Quid in auctoribus aes graue denotat?
Quid signis his: X, V Q, L-L-S, vel IIS, H-S, S. OO. OOO. OOOO. OL. innuitur?
Quid monogramma?
Quid de annis in numis inscriptis obseruandum?
Quae in iis Urbium, populorumque symbola?
Quis Deorum, ac Dearum amictus, attributa praecipua, symbola?
Quas in classes commode in cimeliarchiis digeri possunt?

NUMISMATICA. HUNGARIAE.

- Q**uid auri marcha in iure Hungarico, quid ea grauis ponderis, aut leuis, quid homagialis?
Quid argenti marcha legalis, vulgaris, regalis, grauis?
Quid pilum, seu pisetum, cui ab Regibus Hungariae addictum?
Quis olim valor numi aurei iusti ponderis?
Quae rei numariae in Hungaria vicissitudo, quo regnante prima?
A quo instaurata res numismatica?
An numos Atila feriri fecerit?
Quae eruditorum opinio de numis, Atilae signatis nomine?
Quibus olim cusa locis moneta?
Quid de aureis Belae I, qui Bizantini nuncupabantur?
Quae notae, S. Stephano regnum moderante, in numis inscriptae?
Num

Num icone B. V. signati, recte SS. Stephano, & Ladislao debentur?

Quis Regum primus effigiem SS. Virginis, & Ladislai incidi fecit?

Quando, edito Comitiorum decreto, retinendam in numis Mariaenam iconem sanxere Hungari?

Num & ab heterodoxis lex haec retenta?

Qua monetae specie Scepusiensis oppida Prouinciae pignori data?

Quid sexagena latorum Pragensium grossorum?

Quis eius auctor primus, vnde nomen sexagenae desumtum?

DE HERALDICA.

Quid heraldicae vocabulo comprehenditur?

Quid scutum, vnde dictum, quae origo?

An recte heraldicae, ac heraldorum natales Graeciae adscribantur?

Quod scutum inter, & clypeum, breueloreum, ancyle discrimen?

Quae scutorum forma, quis olim situs, quis hodiernus?

Cui nonnulla dexteram versus inclinata suam debent originem?

Quae scriptorum hallucinatio de scutis sinistrum in latus propenditibus?

Quis scutorum secandorum modus regularis, quis irregularis, lineis item non parallelis?

Quot sectiones hodie locum obtinent?

Quid areae campi adpellatione venit?

Quae regio cephalica, fascialis, perigaea, honoraria, umbilicalis?

Quot centra scutorum ab artis peritis recepta, quibus conpellata nominibus?

Quae ratio ea connectendi?

Quibus notis metalla, colores, tincturae heraldicae indicantur?

Quorum cumprimis metallorum, colorumque usus?

Quae de coloribus leges, ac tincturis ab heraldis statuuntur?

Nullisne illae exceptionibus subiectae?

Quid de figuris nominatim tenendum, quis earum in scutis numerus?

Quae Philip. Campanille mens figurarum de numero simplicibus in scutis?

Quis ordo in sectis, quis item in integris?

✱ ✱ ✱

Quis figurarum situs, quae sectiones honoris primi, quae secundi generis, quae vulgares?

Num quid earum occasione mysterii e scutis erui potest?

Quae regula princeps in arte scutaria de signorum vetustate?

Quot galearum genera, quae Regii, quae nobilis, quae obscuri sanguinis indices, quis earum situs?

Quibus ornantur scuta coronis, quae Regum, Ducum, Principum, Comitum, L.L. B.B. insigniunt monumenta?

An & viri Ecclesiae Principes coronatis gaudent insignibus?

Quae scutorum cimelia, quam varia?

Cur uonnulla denominantur loquentia?

Quid pallia, siue tegumenta cassidum, quid laciniae?

Quid telamones, siue atlantes, vnde vsus eorum, quid fulcra?

Quae cerarum anatomia, seu resolutio?

Arma gentilitia Regni Hungariae Apostolici, Inlustissimarum item Familiarum CC. Berényi, LL. BB. Lusinszki, Vécsei, Amade diffuere.

HERALDICA. HVNGARIAE.

A quibus heraldicae vsus ad Hungaros promotus?

Quis Regum primus Hungariae Familias ceris, nobilitatis testibus, ornare coepit?

Num quae ante Carolum Robertum arma gentilitia in Hungaria obtinuerunt?

A quo primum, & cur geminata crux in scutum Regni Mariani inlata?

Nihilne adiectum ei praeterea?

Quod gentis Hungaricae ad D. Stephani Regis tempora scutum?

Quando nouum veteri subrogatum?

Quis Feliceis Malleoli de vetustorum Hungariae Regum scuto error?

Quo potissimum tempore lilia scuto Hungariae iuncta?

Quo item terni colles inserti?

An recte quatuor fluuiorum vsus in signis Stephano II. Regi tribuitur?

Quae regnorum, ad Coronam S. Hungaricam adiectorum, notae?

A quo primum Comitibus, seu conuentibus conlata insignia?

Cui

✱ ✱ ✱

Cui Regum primo oppida regia sua in acceptis ferunt monumenta?
Quo anno Transilvania distinctum ab Hungarico scutum usurpare
coepit?

D E. P A N N O N I A.

Vnde Pannoniae vocabuli ductum etymon? quae terrarum regio Pannoniae iuribus obnoxia? quas in partes tributa? qui se in eam fluuii, amnesue infuderunt? Num & lacus Volcaeae, ac Peisonis Pannoniae subiecti? A quibus culta gentibus? Quis earum sermo vernaculus? Quae in Pannonia primi nominis vrbes? Quae deductas Romanorum colonias susceperunt? Quae item Imperatoribus eorumdem siue domicilium praebuere, siue in lucem editos gremio exceperunt suo? Qui hostes armis primum tentauere Pannonos? A quo sub imperium, ditionemque Romanorum subditi? A quo Illyrico adiecta Pannonia? Quando eidem detracta? Cur ab Romanorum fide Pannonii descivere? Qua forte infesta hostibus arma intulere? Quando libertati pristinae restituta gens Pannonum? Quae forma regiminis Reipublicae? Quae religio Pannonum? Quibus ad Christiana Sacra Ducibus transducti? Quae oppida Praesulum ornata sede? Nullane haeresis mores contaminauit Pannoniorum? Quis Pannoniae tractus Hungariae hodiernae respondet?

D E. H V N N I S.

Quod principium, & ortus gentis Hunnicae? quam eius virtutem bellicam sensere Sinenses? Quo Ductore circiter A. C. 375. in Pannoniam Hunni profectionem susceperunt? Recte, an contra siue eorum de incunabulis, siue de introitu in Europam, literis traditum patriis ab Scriptoribus? Qui Pannonia Duce Balam-bere A. C. 377. potiti? Quibus inclaruere ante gestis, quam integra iis praeslet Atila potestate? quo potissimum tempore ad hunc summa rerum delata? quo is prognatus genere? Qui supremum potentiae ad apicem adductum Hunnorum imperium? Cur ab occasu Atilae, res Hunnicae ab excitata in iacentem descivere fortunam? Quid pro instaurandis iis factitatum a filiis Atilae: Eliacho, Dengisicho, & Irnacho? Quid, imperio euerso, molitae sunt re-

✱ ✱ ✱

liquiae Hunnorum Atilanorum? quas Europae in plagas, accepta clade, se contulere? An hodiernos Transilvaniae Siculos harum e progenie ortos, credibilis adferendum?

DE. ABARIBVS. SEV. AVARIBVS.

Vnde Auarum soboles promanavit? Quis Auarum, a latrociniiis in Asia sub Mokolio exercitis, potentiae progressus? Vnde Auarum sumere nomen? Quo fato, male a Turcis multati, in Europam transducti? Qua ratione Pannoniam A. C. 559. a Longobardis liberam tenuere? qua fortuna regno Auarico in Pannonia dominati? an diuturna hic Auarum dominatio? qui ab Carolo M. profligata? Quid Auaribus, Francis obnoxiiis, reliqui fors iniqua fecit? Quid commodorum servitus haec obtulit? Quando servile iugum exuere?

DE. VNGARIA. VETERE.

Quod genus Vngari origine fuere? An ab Hunnis Atilanis, & Auaribus orti? Quas in Asia plagas suo concludere inperio? Quod olim sortiti nomen in annalibus Imperii Sinici? An iidem Vngarorum, ac gentis Turcorum auctores? Qui Europeas in regiones A. C. 862. se recepere? Quo modo Vngariae possessionem Arpado Duce A. C. 900. occupauere? Quando potestas Arpado suprema, eiusque posteris tradita? Quot Duces iuribus Arpadi subiecti? Quae horum nomina? Quas in partes regnum distraxere? quibus illud, quamque piscium, & auri feracibus fluuiis inundatum? Iurene obtenta ab Vngaris Pannonia? Quae forma Rempubicam administrandi? qui ea aetate gentis mores? quae religio? Quae ab Vngaris ad Geyza vsque Ducis magistratum gesta praelia? quibus instructi armis gessere? quis Vngarorum cultus corporis? quibus dediti vitiis? nullane virtute inlustres? Quando, quibusue doctoribus lex christiana apud Vngaros promulgata? num fausto progressu praedicata? nulline ante Vngaros in Pannonia Christo auctorati fuere? Quando Geyza dominatum Vngaricum inperio tenebat? quae rerum facies eo regente? quis catholicae fidei cursus? Quibus haec adminiculis disseminata? Qua tempestate rebus humanis exemptus

Geyza?

Geyza ? Qui eius liberi , Michaelis item germani Geyzae , regno Vngarico auctoritate Regia praefuere ?

DE HUNGARIA. NOVA.

Quibus hodie Hungaria limitibus circumscripta ? A quo primum Hungariae titulo decorata ? Quae nationum , ac idiomatum in ea varietas ? Quae regionis fertilitas ? quibus cumulata beneficiis ? quam omnibus absoluta numeris ? Quos hostes partim cupiditas Regni huius consequendi ; vindicta partim ad arma exciuit ? Quae Hungariae totius partitio ? Quid Comitatus ? vnde dicti ? quot ii , & qui in Hungaria ab Hungaricarum peritis rerum censentur ? quibus Magistratum in iis gerendi fas ? Quot ab Geyza Duce ad Augustissimam usque Reginam hodiernam MARIAM THERESIAM , & quibus e Familiis Hungaria suos dicebat Reges ? Quantum ii a vitae Sanctimonia , ardore fidei Catholicae propagandae , studio boni publici , virtute , & gloria bellica commendati ? Qua Regnum potestate Reges Hungariae moderantur ? Qui , quotque Regni Ordines ? A quo Palatini , siue pro Regis auctoritas inducta ? quod eius munus ? qui Regni Barones , ac Proceres ? Qua ratione Reges Hungaria legit ? Vbi olim , aut hodie ii inaugurari soliti ? qui ritus , dum Corona donantur recepti ? Quibus a tempore S. Stephani Reges insignibus Augustiores redduntur ? quid pallium Regium , pomum aureum , cui crux inserta , ensis item , manicae candidae , calceamentaue , quibus Reges , Diademate cingendi , induuntur , indicant ? Quibus A. C. 1209. sub Andrea II. ius coronandi Reges adfertur ? quibus item veteri praerogatiua Reginam coronare conueniebat ? Quid Regni Comititia ? Vbi celebrari , a quo indici solita ? quae in iis procedendi methodus ? Quis summorum christianae religionis Antistitem coronam Hungaricam D. Stephano transmissit ? cur ei Sacrae , Angelicae , Apostolicae nomen inditum ? Num pestiferis contaminati opinionibus cuiuspiam Principis verticem , dum eam in potestate haberet , ornauit ? quid de illa praeterea memoriae proditum ? Cui a Mochacsiana clade obtigit ? quo in discrimine saepenumero versata ? quibus olim locis adseruata ? Qua hodie custodia in arce Posoniensi tenetur ? quando cura illius ab Sacris hominibus , ad profanos transducta ? quo custodes Duum-
uiri

✱ ✱ ✱

viri iureiurando se obstringunt? Cur Hungaria Regni Mariani, & Apostolici ornata titulo? Quo cultu, ac feruore Hungari Magnam Coelorum Dominam prosecuti? quam iidem ab hac Domina gratiam accepere? a quo SS. Virgo Regina Hungariae, Patrona item Hungariae dicta? Cur a Pontificibus ius crucis praeferendae Regibus indultum? Quae Hungarorum religio, ac pietas? Quot, & qui in Hungaria, praeter Metropolitanum, Colocentemque Archipraefulem, Sacrorum Antistites? quorum beneficentia siue Episcopatus, Sacerdotia opulenta, & Praefecturae Sacrae, siue Virorum, ac Virginum Deo Sacratum domicilia, attributae iis Basilicae, ac Templum sunt condita, vel amplissimis donata latifundiis? Quantum & Augustissima Domus Austriaca in struendis Templis, aut ornandis, aut aedibus tum Religioforum, tum aliorum, e quibus in Rempublicam summa promanat utilitas, piorum Hungariae Regum aemulata munificentiam? Quando in Regnum Apostolicum Caluini, ac Lutheri sectae inreperunt? quorum nominatim opera heterodoxorum diminutus numerus? Vnde ritus Graecus in Hungariam introductus? Quae in ea literarum fata? quae hodie adiumenta? Quibus locis, & Auctoribus Academiae suscitatae? quibus item locis Contubernia iuuentutis, partim Regum, ac imprimis Clementissimae Dominae MARIAE THERESIAE. cura prouida, & materna, partim Optimatum largitate, magno Patriae commodo, Ecclesiae Romanae ornamento surrexere? Quae Regna Coronae Hungaricae subdita? an ea omnia Hungariae adhuc parent? Quantis editi de Hungaria commentarii scatent erroribus.

O. A. M. D. G. B. S. L. O. C. V.

& S. ALOYSII. Scholae Patroni Honorem.

